

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 237/09-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. decembra 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť spoločnosti B., s. r. o., P., zastúpenej advokátom JUDr. J. G., P., pre namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 5 Co/70/2008 zo 17. marca 2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti B., s. r. o., vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo vlastníť majetok podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a základné právo

na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 5 Co/70/2008 zo 17. marca 2009 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 5 Co/70/2008 zo 17. marca 2009 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť spoločnosti B., s. r. o., trovy konania v sume 245,70 € (slovom dvestoštyridsaťpäť eur a sedemdesiat centov) na účet advokátky JUDr. Z. M., P., č... vedený v T., a. s., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 237/09-13 z 2. septembra 2009 prijal na ďalšie konanie sťažnosť spoločnosti B., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie jej základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy, základného práva vlastniť majetok podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 listiny rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co/70/2008 zo 17. marca 2009.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uviedla:

«Porušovateľom základných práv sťažovateľa je Krajský súd v Prešove, Okresný súd v Prešove (ďalej „porušovateľ“).

Konaním, ktorým došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa, je rozhodnutie: Rozsudok Krajského súdu v Prešove, č. k.: 5 Co 70/2008 zo dňa 17. 3. 2009, ktorým Krajský súd v Prešove potvrdil rozsudok Okresného súdu v Prešove č. k.: 11 C 18/2007 zo dňa 30. 1. 2008, vo výroku o zamietnutí žaloby a náhrade trov konania a ktorým rozsudkom zaviazal žalobcu nahradiť žalovanému trovy odvolacieho konania. Rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 22. 4. 2009 a vykonateľnosť dňa 26. 4. 2009...

Porušovateľ posúdil relevantnosť existencie stavieb na predmetných parcelách vo vlastníctve postupcu, avšak vyhodnotil, že do úvahy prichádza len nárok za užívanie pozemku pod autobusovou zastávkou. Nakoľko žalovaný nie je podnikateľským subjektom a vlastníctvo a prevádzkovanie autobusovej zastávky nerealizuje za účelom dosiahnutia zisku, ale bezplatného uspokojovania verejných potrieb, preto platenie tržného nájomného pod týmito stavbami je potrebné považovať za rozpor s dobrými mravmi.

Sťažovateľ preukázal aktívnu legitímáciu v konaní na základe zmluvy o postúpení pohľadávky medzi ním a vlastníkom nehnuteľností, spoločnosťou C., s. r. o. Postupca oznámil postúpenie pohľadávky žalovanému listom zo dňa 15. 1. 2007.

Sťažovateľ dôvodil, že žalovaný, stavbami v jeho vlastníctve, užíval nehnuteľnosti vo vlastníctve postupcu bez právneho dôvodu. Tieto stavby boli postavené žalovaným, ako aj jeho právnymi predchodcami, bez súhlasu vlastníka pozemkov. Užívaním nehnuteľností vo vlastníctve postupcu žalovaným, bez právneho dôvodu, došlo zo strany žalovaného k bezdôvodnému obohateniu.»

S prihliadnutím na uvedené sa sťažovateľka domnieva, že rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co/70/2008 zo 17. marca 2009 došlo k porušeniu jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 11 ods. 1 listiny a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 listiny vzhľadom na to, že krajský súd rozsudkom sp. zn. 5 Co/70/2008 zo 17. marca 2009 potvrdil rozsudok Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 11 C 18/2007-112 z 30. januára 2008, ktorým okresný súd zamietol žalobu sťažovateľky o vydanie bezdôvodného obohatenia.

Na základe uvedeného sťažovateľka žiada, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že krajský súd rozsudkom sp. zn. 5 Co/70/2008 zo 17. marca 2009 porušil jej základné právo vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy, základné právo vlastniť majetok podľa čl. 11 ods. 1 listiny a základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 listiny, aby zrušil predmetné rozhodnutie a prikázal krajskému súdu zaplatiť jej náhradu trov právneho zastúpenia.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci vyjadril predseda kolégia krajského súdu listom sp. zn. Spr 10139/09 zo 17. septembra 2009, v ktorom uviedol:

«Predmetom sporu sú parcely KN 1251/2 – ostatné plochy o výmere 586 m², KN 1251/5 – trávnaté porasty o výmere 1490 m², KN 9721/5 – zastavané plochy a nádvoria o výmere 302 m², KN 9721/7 – zastavané plochy a nádvoria o výmere 88 m² a KN 9721/9 – zastavané plochy a nádvoria o výmere 279 m². Tieto parcely sú zapísané na LV č... kat. úz. P. vo výlučnom vlastníctve obchodnej spoločnosti C., s. r. o., ktorá ich nadobudla kúpnyimi zmluvami V 4391/2006 a V 4610/2006. Táto obchodná spoločnosť je zapísaná v obchodnom registri tunajšieho súdu pod vložkou č..., pričom jej jediným spoločníkom a konateľom je P. J.

Na parcelách sa nachádzajú stavby (nebolo však preukázané, že by pokrývali v celosti príslušné pozemky), a to cesta I. triedy 1/68, parkovisko stojace na parcele KN 1251/5 a v minulosti vrátane žalovaného obdobia sa tam nachádzala aj autobusová zastávka MHD.

Žalovaný uznal vlastníctvo len k autobusovej zastávke, ktorá sa nachádza podľa jeho názoru na parcele KN 9721/7. Na túto zástavku bolo vydané stavebné povolenie dňa 13. 10. 1995 Obvodným úradom v P. pod č. Obú-práv.-2713/1995. Stavba je označená ako „zástavky MHD, SAD... ulica P.“. Ako investor je označený Mestský úrad v P. Predmetná zástavka slúžila v minulosti aj pre MHD, ale len do 1. 9. 2006, ako to vyplýva z písomného záznamu zo dňa 15. 8. 2006 z pracovného rokovania na M. úrade v P. (č. l. 60).

Na sporných pozemkoch sa nachádza aj komunikácia, ide o cestu I. triedy, ako to vyplýva aj z vyjadrenia S. v K. (č. l. 83), ktoré predložil sám žalobca. S. v ňom potvrdzuje, že vykonáva správu a údržbu tejto cesty, pričom je irelevantné, že nebola jej

investíciou. Jedná sa o komunikáciu na ul... (čo je nesporné) a tá podľa správy Okresného dopravného inšpektorátu v P. (č. l. 54) je súčasťou cesty 1/68. Ide o cestu I. triedy. Tento názor korešponduje aj s rozhodnutím MV SR SD/2-2624/1991 zo dňa 30. 7. 1991, ktorým od 1. 10. 1991 bol úsek pôvodnej miestnej komunikácie v P. (ul..., do cestnej siete I. triedy č. 68.

Vlastníctvo parkoviska na ul... žalovaný poprel, pričom žalobca citoval ust. § 8 ods. 3 Vyhlášky č. 35/1984 Zb. o tom, že súčasťami miestnej komunikácie sú aj príslušné parkoviská.

Zo znaleckého posudku Ing. M. V. č. 7/2007 vyplýva, že sporné parcely sú sčasti zastavané miestnou komunikáciou a parkoviskom. Znalec vypočítal všeobecnú hodnotu ročného nájomného vo výške 372,59 Sk za m². Aktívna legitímácia žalobcu bola preukázaná zmluvou o postúpení pohľadávky zo dňa 15. 1. 2007, ktorú uzavrel ako postupník s obchodnou spoločnosťou C. s. r. o. ako postupcom podľa § 524 OZ. Predmetom zmluvy bola pohľadávka uplatnená žalobou. Postupca oznámil postúpenie pohľadávky žalovanému listom zo dňa 15. 1. 2007.

Žalobca si uplatnil nárok podľa § 451 a nasl. OZ o bezdôvodnom obohatení.

Žalobca i na odvolacom pojednávaní dôvodil, že základ nároku vyplýva z toho, že žalovaný má postavené stavby na pozemku postupcu.

I odvolací súd má za to, že v danom prípade je sporná cesta cestou I. triedy, nie miestnou komunikáciou, a preto jej vlastníkom je štát a nie žalovaný. Preto žalovaný nie je pasívne legitimovaný v spore o náhradu za užívanie pozemku pod cestou na ul... Tak je to aj vo vzťahu k parkovisku, pretože nemožno vychádzať z tvrdenia žalobcu o tom, že je súčasťou miestnej komunikácie. Uvedené jednoznačne vyplýva z dokazovania vykonaného na súde prvého stupňa.

Správne súd prvého stupňa vyhodnotil, že do úvahy prichádza len nárok za užívanie pozemku pod autobusovou zástavkou. Súd prvého stupňa podľa názoru odvolacieho súdu jednoznačne správne konštatoval, že žalovaný nie je podnikateľským subjektom a vlastníctvo a prevádzkovanie autobusovej zástavky alebo komunikácie nerealizuje za účelom dosiahnutia zisku, ale bezplatného uspokojovania verejných potrieb. Preto platenie tržného nájomného za užívanie pozemku pod týmito stavbami je potrebné považovať za rozpor s dobrými mravmi.

Preto okolnosti uvádzané navrhovateľom v ústavnej sťažnosti považujeme za nedôvodné a predmetnú sťažnosť navrhujeme zamietnuť.»

Predseda kolégia krajského súdu v podaní zo 17. septembra 2009 a právny zástupca sťažovateľky v podaní z 26. októbra 2009 uviedli, že netrávajú na ústnom pojednávaní vo veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 11 ods. 1 listiny každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a podľa čl. 11 ods. 1 listiny obsah vlastníctva tvorí súhrn subjektívnych vlastníckych oprávnení, medzi ktoré patrí aj právo vec užívať (*ius utendi*), s vecou nakladať (*ius disponendi*), teda oprávnenie vlastníka určovať ďalší právny osud veci. Citovaný čl. 20 ods. 1 ústavy teda nielenže ustanovuje, že každý má právo vlastníť majetok, ale súčasne zaručuje [podobne aj čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“)] realizáciu vlastníckych oprávnení vyplývajúcich aj z § 123 Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov. Slovné spojenie „právo na ochranu“, ktoré je použité aj v čl. 20 ods. 1 ústavy, implikuje v sebe aj potrebu minimálnych garancií procesnej povahy, ktoré sú ustanovené priamo v tomto čl. 20 ods. 1 ústavy a ktorých nedodržanie môže mať za následok jeho porušenie popri porušení práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 a nasl. ústavy (I. ÚS 23/01). Článok 20 ods. 1 ústavy zabezpečuje každému rovnaké zákonné predpoklady a možnosti nadobúdať veci do vlastníctva za podmienok, ktoré sú upravené v ústave alebo v ďalších zákonoch. Vlastnícke právo každej osoby má rovnaký zákonný obsah a požíva ochranu bez ohľadu na to, či ide o štát, právnickú osobu, obec alebo fyzickú osobu. Z formulácie obsiahnutej v čl. 20 ods. 1 ústavy nemožno však odvodzovať ústavné právo získať vec do svojho vlastníctva (vlastniť majetok) bez dodržania predpokladov, ktoré sú na tento účel upravené zákonmi. Funkcia práva vlastníť majetok a jeho ochrana spočíva v tom, aby sa vlastníkovi poskytla a súčasne aj trvale garantovala právna istota, že vlastnícke právo k veci, ktoré nadobudol v súlade s platnými zákonmi, nemôže obmedziť alebo využiť bez právneho dôvodu.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06) každý má právo na to, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej

republiky alebo takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

K úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd občanov. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takéhoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd. Existencia takýchto konaní však nevyčerpáva ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd. Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkých zákonom vytvorených prostriedkov na dosiahnutie účelu takýchto procesných postupov. Ústavný súd v tomto smere osobitne pripomína objektivitu takéhoto postupu orgánu verejnej moci. Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ako aj ničím nepodložená možnosť úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú vymedzené zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu, prijať rozhodnutie (II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, obdobne aj II. ÚS 9/00, III. ÚS 300/06).

Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Ústavný súd zásadne nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré ich viedli k rozhodnutiu vo veci

samej alebo k inému súdnemu rozhodnutiu, ktorým končí konanie pred nimi. Tento postup je dôsledkom toho, že všeobecné súdy vychádzajú pri prerokúvaní a rozhodovaní vecí patriacich do ich právomoci zo zákonnej úpravy a z vlastnej interpretácie zákonov. Základné právo na súdnu ochranu neznamena nárok na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, t. j. aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Neúspech v súdnom konaní nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie základného práva. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Ak tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (II. ÚS 172/05).

Z rozsudku krajského súdu sp. zn. 5 Co/70/2008 zo 17. marca 2009 vyplýva:

„Žalobca i na odvolacom pojednávaní dôvodil, že základ nároku vyplýva z toho, že žalovaný má postavené stavby na pozemku postupcu.

I odvolací súd má za to, že v danom prípade je sporná cesta cestou 1. triedy, nie miestnou komunikáciou, a preto jej vlastníkom je štát a nie žalovaný. Preto žalovaný nie je pasívne legitimovaný v spore o náhradu za užívanie pozemku pod cestou na ul... Tak je to aj vo vzťahu k parkovisku, pretože nemožno vychádzať z tvrdenia žalobu o tom, že je súčasťou miestnej komunikácie. Uvedené jednoznačne vyplýva z dokazovania vykonaného na súde prvého stupňa.

Správne súd prvého stupňa vyhodnotil, že do úvahy prichádza len nárok za užívanie pozemku pod autobusovou zastávkou. Súd prvého stupňa podľa názoru odvolacieho súdu jednoznačne správne konštatoval, že žalovaný nie je podnikateľským subjektom a vlastníctvo a prevádzkovanie autobusovej zastávky alebo komunikácie nerealizuje za účelom dosiahnutia zisku, ale bezplatného uspokojovania verejných potrieb. Preto platenie trhového nájomného za užívanie pozemku pod týmito stavbami je potrebné považovať za rozpor s dobrými mravmi.“

Predmetom žaloby na okresnom súde bolo uplatnenie nároku z bezdôvodného obohatenia podľa ustanovenia § 451 a nasl. Občianskeho zákonníka.

Podľa § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatí, musí obohatenie vydať.

Podľa § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka bezdôvodným obohatením je majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, ako aj majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov.

Ústavný súd sa vo svojej judikatúre zaoberal obmedzením vlastníckych práv, keď uviedol, že „pri obmedzení vlastníctva nedôjde k zmene osôb vlastníka. Dôjde len k zásahu do rozsahu oprávnení vyplývajúcich z obsahu ústavou zaručených práv vlastníť majetok.“ (II. ÚS 8/97).

K otázke primeranosti zásahu obmedzenia základných práv a slobôd, teda aj základného práva vlastníť majetok, ústavný súd uviedol, že „všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného základného práva a slobody. Rovnováha verejného a súkromného záujmu je dôležitým kritériom na určenie primeranosti obmedzenia každého základného práva a slobody.“ (II. ÚS 28/96).

Ústavný súd sa vo veci sp. zn. PL. ÚS 33/95 vyjadril aj k otázke pojmu verejného záujmu a k účelu zamýšľaných obmedzení práva vlastníť majetok.

Podľa čl. 20 ods. 4 ústavy sú stanovené štyri kumulatívne určené podmienky zásahu do vlastníctva, a to:

1. aby bol zásah v nevyhnutnej miere,
2. aby bol vykonaný vo verejnom záujme,
3. aby bol zásah uskutočnený na základe zákona a
4. aby bola za zásah vyplatená primeraná náhrada.

Ústavný súd sa už v minulosti vyjadril aj k nutnému obmedzeniu vlastníckych práv, keď uviedol, že „primeraná náhrada“ za vyvlastnenie môže byť vyššia ako „primeraná náhrada“ za obmedzenie vlastníckych práv. Na rozdiel od vyvlastnenia, kde môže dôjsť k jednorázovému vyplateniu náhrady, pri nútenom obmedzení možno uvažovať o opakovaných platbách „primeranej náhrady“ počas trvania núteného obmedzenia.

V inom svojom rozhodnutí vo veci Agosi c. Taliansko (z 24. októbra 1986, Annuaire, č. 1087) Európsky súd pre ľudské práva zdôraznil, že otázka proporcionality vyžaduje určiť, či existoval rozumný vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným účelom, alebo inými slovami, či bola docieľená spravodlivá rovnováha medzi požiadavkami všeobecného záujmu a záujmami jednotlivca.

Zásahy orgánov verejnej moci do vlastníckeho práva podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva vyžadujú, aby kontrola užívania majetku za každých okolností nenarušila rovnováhu medzi záujmami sťažovateľa a všeobecnými záujmami, čo je v súlade s čl. 1 dodatkového protokolu.

Namietané konanie krajského súdu nevykazuje také postupy, ktoré by jednoznačne dali odpoveď na sťažovateľkou predložené námietky.

Krajský súd v priebehu konania nerozhodol ani o základe sporu – o tom, či došlo k obmedzeniu vlastníckeho práva sťažovateľky, z čoho by sa odvíjalo riešenie ďalšej nastolenej problematiky, a to zistenie alebo nezistenie ďalších nárokov.

Krajský súd celé svoje vyjadrenie sústredil na konštatovanie, že do úvahy prichádza len „nárok za užívanie pozemku pod autobusovou zastávkou“. Súd prvého stupňa podľa názoru odvolacieho súdu jednoznačne správne konštatoval, že „žalovaný nie je podnikateľským subjektom a vlastníctvo a prevádzkovanie autobusovej zastávky alebo komunikácie nerealizuje za účelom dosiahnutia zisku, ale bezplatného uspokojenia verejných potrieb. Preto platenie tržného nájomného za užívanie pozemku pod týmito stavbami je potrebné považovať za rozpor s dobrými mravmi.“.

Záver oboch súdov o základnej otázke nastolenej sťažovateľkou v merite veci o určenie, či existuje obmedzenie vlastníckeho práva, a o kompenzáciu vzniknutého obmedzenia vlastníckeho práva nebol rozhodnutiami vyriešený.

Ústavný súd konštatuje, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany.

Vyjadruje to aj ustanovenie § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého v odôvodnení rozsudku uvedie súd podstatný obsah prednesov, stručne a jasne vyloží, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, o ktoré dôkazy oprel svoje skutkové zistenia, akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, a posúdi zistený skutkový stav podľa príslušných ustanovení, ktoré použil.

Všeobecný súd pritom nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia.

Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (III. ÚS 204/04).

Aj Európsky súd pre ľudské práva pri skúmaní námietky čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uviedol, že „splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad“ (Georgidias v. Grécko z 29. mája 1997, Recueil III/1997).

Uvedené citácie rozsudku krajského súdu nedávajú ani v jednom prípade odpoveď na nastolené otázky. Sú kusé, bez skutkového a právneho hodnotenia záverov a bez vyriešenia základu sporu.

Vzhľadom na uvedené dospel ústavný súd k záveru, že rozsudkom krajského súdu sp. zn. 5 Co/70/2008 zo 17. marca 2009 bolo porušené základné právo sťažovateľky vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy, základné právo vlastníť majetok podľa čl. 11 ods. 1 listiny a základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 listiny. Dôvodom tohto porušenia je skutočnosť, že krajský súd neposkytol sťažovateľovi účinnú ochranu. Rozsudok krajského súdu sp. zn. 5 Co/70/2008 zo 17. marca 2009 má v časti, pokiaľ ide o rozhodovanie o bezdôvodnom obohatení za užívanie časti pozemku, na ktorom stojí autobusová zastávka, aj arbitrárny charakter.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Vzhľadom na to, že napadnutým rozsudkom došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 2 ods. 2 ústavy, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 11 ods. 1 listiny a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1

listiny, ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu sp. zn. 5 Co/70/2008 zo 17. marca 2009 a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Ústavný súd zdôrazňuje, že jeho právne názory, ktoré viedli k vysloveniu porušenia označených základných práv sťažovateľky a k následnému zrušeniu rozsudku krajského súdu, nesmerujú k jednoznačnému záveru o tom, ako má krajský súd o podanom odvolaní meritórne rozhodnúť.

Základom rozhodnutia ústavného súdu bolo nezistenie skutkových a právnych základov sporu, až následne je možné riešiť eventuálne majetkové náhrady. Preto v ďalšom krajský súd musí dôsledne preskúmať rozhodnutie okresného súdu, lebo jeho neústavné zistenia majú už základ v zisteniach tohto súdu. Až následne možno rozhodnúť o majetkových náhradách, nie však strohým konštatovaním, že *„platenie za užívanie pozemku pod tými stavbami je potrebné považovať za rozpor s dobrými mravmi“*, pričom toto tvrdenie opiera o ďalšie tvrdenie, že *„žalovaný nie je podnikateľským subjektom, pričom práve mestská doprava je predmetom podnikateľského zisku“*.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. Z. M. (v období od 26. mája 2009 do 30. septembra 2009) a advokátom JUDr. J. G. (v období od 1. októbra 2009).

Právna zástupkyňa sťažovateľky JUDr. Z. M. si podaním z 8. októbra 2009 uplatnila trovy konania v sume 1 465,74 € za dva úkony právnej služby (prevzatie právneho zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, sťažnosť), pričom pri učení výšky vychádzala z požadovaného primeraného finančného zadost'učinenia.

Právny zástupca sťažovateľky JUDr. J. G. si podaním z 26. októbra 2009 uplatnil trovy konania v sume 292,98 € vrátane DPH za tie isté dva úkony právnej služby (prevzatie právneho zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, sťažnosť), ktoré vykonala predchádzajúca právna zástupkyňa JUDr. Z. M.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2008 v sume 695,41 € (20 950 Sk). Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v sume 245,70 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby v hodnote po 115,90 € (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti). Ďalej ústavný súd priznal právnej zástupkyňi sťažovateľky dvakrát náhradu režijného paušálu po 6,95 € podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

Ústavný súd vyslovil povinnosť krajského súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia právnej zástupkyňi sťažovateľky JUDr. Z. M. vzhľadom na to, že dva úkony právnej služby boli v danej právnej veci vykonané advokátkou JUDr. Z. M., a nie advokátom JUDr. J. G.. Je vylúčené, aby si neskorší právny zástupca JUDr. J. G. uplatňoval náhradu trov právneho zastúpenia za úkony, ktoré nevykonal, ale ktoré boli vykonané predchádzajúcou právnou zástupkyňou. Úkon právnej služby – prevzatie právneho zastúpenia vrátane prvej porady s klientom – si môže uplatniť len právny zástupca, ktorý zastupuje klienta ako prvý. Ak si ďalší právni zástupcovia uplatnia tiež úkon právnej služby – prevzatie právneho zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, ide len o opakovanie prvého úkonu a takýto úkon je potrebné vyhodnotiť ako neefektívny a jeho náhradu nie je možné ďalšiemu právnenmu zástupcovi priznať.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. decembra 2009